

บทคัดย่อ

รหัสโครงการ: MRG5380091

ชื่อโครงการ: ความสัมพันธ์แบบพึ่งพาระหว่างเถาวัลย์และชะนี ณ อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่
ประเทศไทย

ชื่อนักวิจัย: นางจันทร์เพ็ญ ศรีลัมพ์

E-mail Address : chanpen.sar@mahidol.ac.th

ระยะเวลาโครงการ: 15 มิถุนายน 2553 – 15 ธันวาคม 2557

การกระจายเมล็ดเป็นกระบวนการที่สำคัญมากในระบบนิเวศป่าไม้ และเป็นความสัมพันธ์แบบพึ่งพาที่เห็นได้ชัดระหว่างสัตว์และพืช โดยชะนีมีเอวานั้นถูกจัดเป็นตัวกระจายเมล็ดที่สำคัญในป่าเขตร้อนของภูมิภาคเอเชียจากการศึกษาเป็นเวลาหลายปี อย่างไรก็ตามการศึกษาเรื่องการกระจายเมล็ดมักทำการศึกษาในชนิดพันธุ์พืชที่เป็นไม้ต้นมากกว่าที่จะศึกษาในเถาวัลย์ ถึงแม้ว่าเถาวัลย์หลายชนิดจะเป็นอาหารให้กับสัตว์ป่าหลายชนิดโดยเฉพาะชะนีมีเอว ดังนั้นเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ในรูปแบบการกระจายเมล็ดซึ่งเป็นทั้งเชิงปริมาณ (จำนวนเมล็ดที่ถูกกระจายออกจากต้นแม่) และเชิงคุณภาพ (ระยะทางที่เมล็ดกระจายออกไป) ระหว่างสัตว์และเถาวัลย์ นักวิจัยได้ทำการศึกษาพฤติกรรมการหากินและการถ่ายมูลของชะนีมีเอวซึ่งถูกติดตามในช่วงเดือนเมษายน – พฤษภาคม ปี 2554 เป็นเวลา 45 วัน นอกจากนั้นได้มีการติดตั้งกล้องดักถ่ายภาพสัตว์บนเถาวัลย์ในช่วงที่มีเถาวัลย์ออกผล ระหว่างปี 2554-2557 จากการเก็บข้อมูลพบว่าชะนีนั้นเป็นตัวกระจายเมล็ดที่ดีทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ โดยมีเมล็ดเถาวัลย์ชนิด *Diploclisea glaucescens* ถูกกระจายออกไป 1970 เมล็ด และเมล็ดที่ถูกกระจายออกไปสามารถงอกได้มากกว่าร้อยละ 20 และพบว่ายิงเมล็ดกระจายได้ไกลออกไป เมล็ดมีการรอดตายมากขึ้น จากข้อมูลกล้องดักถ่ายภาพสัตว์ พบสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมชนิดออกหากินกลางวัน 4 ชนิด และ ออกหากินกลางคืน 4 ชนิด และพบนกหากินกลางวันเพียง 1 ชนิด โดยที่สัตว์ต่างชนิดเข้ามาที่ต้นเถาวัลย์โดยอาจไม่ได้กินผลไม้และ/หรือเข้ามาเพื่อกินในช่วงเวลาที่ต่างกัน ชะนีมีเอวและสัตว์ชนิดต่างๆ มีบทบาทต่อระบบนิเวศป่าไม้ในฐานะเป็นตัวกระจายเมล็ดในถิ่นจำเพาะและเวลาที่แตกต่างกัน

คำหลัก: การกระจายเมล็ด ชะนีมีเอว เถาวัลย์ กล้องดักถ่ายภาพสัตว์ อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่

Abstract

Project Code: MRG5380091

Project Title: Mutualisms between lianas and gibbons in Khao Yai National Park,
Thailand

Investigator: Ms Chanpen Saralamba

E-mail Address : chanpen.sar@mahidol.ac.th

Project Period: 15 June 2010 – 15 December 2014

Seed dispersal is an important process in forest ecosystem and remarkably represents of the mutualism between animals and plants. White-handed gibbons have been recognized as the outstanding seed disperser in tropical forest of SE Asia. Most researches have been done only in trees but there are a few studies about lianas even many species provide fruits for animals especially in gibbons. Consequently, dispersal quantity (the number of seed dispersed from parental stem and germination rates) and dispersal quality (distance between seed dispersed area and parent stem) were measured. Gibbon behaviors—foraging and defecation were also collected during April-May 2011 for 45 days. Furthermore, camera traps were set on liana stems during 2011-2014. I found that the white-handed gibbon is an important seed disperser in terms of the quantity and quality. 1,970 seeds were dispersed from the parent stem and were able to germinate. In addition, the relationship between the distance and the germination rate showed that the longer distance, the higher germination rate. According to camera trapping, 4 diurnal species and 4 nocturnal species of mammals and 1 diurnal species of birds were found visiting and feeding on different liana species. Gibbon and other animal species are potential seed disperser and they are play important role in forest ecosystem in different niches and time.

Keywords: Seed dispersal, White-handed gibbon, Lianas, Camera trap,
Khao Yai National Park